

Rolnummer 1794
Arrest nr. 112/2000 van 8 november 2000

ARREST

In zake: de prejudiciële vraag betreffende artikel 109bis, § 1, P, van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door het Hof van Cassatie.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters G. De Baets en M. Melchior, en de rechters H. Boel, L. François, J. Delruelle, R. Henneuse en M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter G. De Baets,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij arrest van 26 oktober 1999 in zake J. A.L., M. A.L. en M.A. tegen de b.v.b.a. Pivoë, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 5 november 1999, heeft het Hof van Cassatie de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 109bis, § 1, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet omdat het bepaalt dat het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank aan de kamers met één raadsheer wordt toegewezen en niet aan een kamer met drie raadsheren ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Bij vonnis van de Jeugdrechtbank te Mechelen werd de minderjarige J. A.L. vrijgesproken met betrekking tot een aantal hem ten laste gelegde feiten. De burgerlijke partij en het openbaar ministerie hebben tegen die beslissing hoger beroep ingesteld.

Bij arrest van 30 juni 1999 heeft de jeugdkamer van het Hof van Beroep te Antwerpen het vonnis van de Jeugdrechtbank van 2 december 1998 hervormd. De betrokken minderjarige werd schuldig bevonden aan de feiten waarvoor hij eerder werd vrijgesproken en werd veroordeeld tot een schadevergoeding jegens de burgerlijke partij. Het Hof van Beroep is niet ingegaan op het verzoek van de raadsman van de minderjarige om een prejudiciële vraag te stellen aan het Arbitragehof betreffende de conformiteit van artikel 109bis, § 1, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Tegen het arrest van het Hof van Beroep werd een voorziening in cassatie ingesteld. In kader van die procedure werd de voorliggende prejudiciële vraag gesteld.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 5 november 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 4 januari 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 januari 2000.

Memories zijn ingediend door :

- de b.v.b.a. Pivoë, met maatschappelijke zetel te 2570 Duffel, Mijlstraat 263, bij op 14 februari 2000 ter post aangetekende brief;

- J. A.L., wonende te 2800 Mechelen, Ziekenliedenstraat 15, bij op 18 februari 2000 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 18 februari 2000 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 3 april 2000 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 27 april 2000 en 26 oktober 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 5 november 2000 en 5 mei 2001.

Bij beschikking van 24 mei 2000 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 14 juni 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 25 mei 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 14 juni 2000 :

- zijn verschenen :
- . Mr. D. Everaert en Mr. A. Volckaerts, advocaten bij de balie te Mechelen, voor J. A.L.;
- . Mr. T. Torremans, advocaat bij de balie te Mechelen, voor de b.v.b.a. Pivoë;
- . Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters -verslaggevers M. Bossuyt en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de b.v.b.a. Pivoë

A.1. De b.v.b.a. Pivoë, die zich burgerlijke partij heeft gesteld in de procedure ten gronde, wijst erop dat de wetgever een bijzondere rechtspleging heeft ingevoerd ten aanzien van minderjarigen, die is ingegeven door de bedoeling om hen aan het strafrecht te onttrekken.

De zogenaamde beperking van de procedurele waarborgen waarover de betrokken minderjarige zich beklaagt is niet onevenredig ten aanzien van die legitieme doelstelling.

In tegenstelling tot een meerderjarige kan aan een minderjarige enkel een strafrechtelijke maatregel worden opgelegd zonder enig gevolg voor een strafregister.

Bovendien worden ook slachtoffers van een misdrijf gepleegd door een minderjarige in hun rechten beknot, nu er geen mogelijkheid bestaat tot rechtstreekse dagvaarding of klacht met burgerlijke partijstelling.

Ingeval de burgerlijke partij haar vordering in het kader van een burgerlijke procedure zou instellen, zou de zaak mogelijkerwijze ook door één rechter kunnen worden behandeld. In burgerlijke zaken is de mogelijkheid om de zaak in beroep toe te wijzen aan een kamer met drie raadsheren verantwoord, gelet op het feit dat het voldoende is dat een lichte fout wordt bewezen om een burgerrechtelijke veroordeling uit te spreken. In een strafrechtelijke procedure daarentegen moet het bewijs van een misdrijf worden geleverd, bij gebreke waarvan

de burgerlijke vordering niet kan worden toegewezen. De burgerlijke partij besluit dan ook dat de in het geding zijnde bepaling geen schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Standpunt van de verzoeker in cassatie

A.2. De verzoeker in cassatie wijst erop dat de door het Hof van Cassatie gestelde prejudiciële vraag afwijkt van de vraag die hij verzocht had te stellen en verzoekt om een herformulering in een door hem voorgestelde zin.

Ten gronde voert hij aan dat, hoewel het jeugdbeschermingsrecht een hulpverlenend karakter heeft, er wel sancties worden uitgesproken, die bovendien, zoals *in casu*, in beroep kunnen worden verzwaard. Voor een in eerste aanleg vrijgesproken minderjarige kunnen bij hoger beroep van het openbaar ministerie strafsancities volgen nu verwijzing naar de strafrechter mogelijk is.

Men kan niet staande houden dat het in het belang is van de minderjarige dat hij tot een schadevergoeding kan worden veroordeeld met minder waarborgen dan in een volkomen gelijke situatie het geval zou zijn voor een meerderjarige, zoals het evenmin in zijn belang is dat een vrijspraak in eerste aanleg in hoger beroep ongedaan kan worden gemaakt.

Om al die redenen moet de in het geding zijnde bepaling strijdig geacht worden met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Standpunt van de Ministerraad

A.3. De Ministerraad situeert de in het geding zijnde bepaling binnen het geheel van regels waarbij de toebedeling van zaken bij het hof van beroep aan een zetel met drie rechters dan wel aan een alleenrechtsprekend magistraat wordt vastgesteld. Er wordt gewezen op het feit dat het stelsel dat geldt voor de jeugdgerichten reeds werd ingevoerd in 1912 en is ingegeven door een ander doel dan recente wetgevende initiatieven waarbij het rechtspreken werd toevertrouwd aan een alleenrechtsprekend rechter om het probleem van de gerechtelijke achterstand op te lossen.

Ten gronde merkt de Ministerraad op dat, opdat het Hof een mogelijke schending van het gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel kan onderzoeken, het in essentie moet gaan om personen, situaties en verhoudingen die in voldoende mate vergelijkbaar zijn.

Te dezen wordt aan het Hof de vergelijking voorgelegd van wezenlijk verschillende categorieën waarvan de ene valt onder het procedureel jeugdbeschermingsrecht en de andere onder het gemeen strafvorderingsrecht. Het jeugdbeschermingsrecht is geëvolueerd naar een rechtstak met een eigen finaliteit, begrippenkader en methodiek, waarbij het accent ligt op het verlenen van hulp en bijstand, met een van het strafrecht verschillende aanpak van jeugdige delinquenten. Uit het *sui generis* karakter van het jeugdbeschermingsrecht met de eraan eigen procedureregels volgt dat *in casu* geen vergelijkbare categorieën aanwezig zijn.

Zelfs indien het Hof zou beslissen dat beide categorieën van rechtsonderhorigen wel vergelijkbaar zijn, dan bestaat voor het onderscheid in behandeling een objectieve en redelijke verantwoording.

Het gerechtelijk deel van het jeugdbeschermingsrecht is gebaseerd op de opvoedende en corrigerende rol van de jeugdrechter en is gericht op de depenalisering van de jeugddelinquentie. De alleenrechtsprekende rechter maakt een minder afstandelijke relatie mogelijk tussen de rechter en de minderjarige.

De jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 voorziet in een systeem van uithandengeving van de zaak, wanneer het opleggen van jeugdbeschermingsmaatregelen ontoereikend blijkt met het oog op een eventuele vervolging voor de strafgerichten. Door de uithandengeving worden de gemeenrechtelijke regels inzake strafrechtspleging van toepassing op de jongeren die op het ogenblik van de feiten tussen zestien en achttien jaar oud waren. In voorkomend geval zullen zij dan in hoger beroep voor een kamer met drie rechters verschijnen en is op hen de proceswaarborg van artikel 21 *lbis* van het Wetboek van Strafvordering van toepassing.

- B -

B.1.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 109*bis*, § 1, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, dat deel uit maakt van de regeling van de toedeling van zaken aan de kamers in hoven van beroep en dat luidt :

« Art. 109*bis*. § 1. Aan de kamers met één raadsheer worden toegewezen :

1°. het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank;

[...] ».

B.1.2. Het Hof van Cassatie vraagt of die bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt omdat het hoger beroep tegen vonnissen van de rechter in de jeugdrechtbank aan de kamers met één raadsheer worden toegewezen en niet aan een kamer met drie raadsheren.

B.2. Krachtens artikel 109*bis*, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek worden de zaken voor het hof van beroep in beginsel toebedeeld aan een kamer met drie rechters. Daarop bestaan twee soorten uitzonderingen, die geen betrekking hebben op strafzaken.

Een reeks uitzonderingen, waarbij zaken worden toebedeeld aan een alleenrechtsprekend raadsheer, werd ingevoerd door de wet van 19 juli 1985, met het oog op het wegwerken van de gerechtelijke achterstand.

Een andere uitzondering, waarvan de doelstelling verschillend is, betreft de regeling van de toedeling van zaken aan de jeugdkamers van de hoven van beroep; zij werd reeds ingevoerd door de wet van 15 mei 1912 op de kindbescherming en overgenomen in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming en nog later opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek. Het van het gemeen recht afwijkende karakter van de rechtspleging voor de jeugdgerichten wordt, volgens de parlementaire voorbereiding van de wet van 5 mei 1912, verantwoord doordat de wetgever het repressief en intimiderend karakter van een kamer met drie rechters heeft willen verminderen en een minder afstandelijke relatie mogelijk heeft willen maken tussen de minderjarige en de rechter.

De toewijzing van zaken aan een alleenrechtsprekend rechter hangt aldus samen met het *sui generis* karakter van het jeugdbeschermingsrecht dat berust op een van het strafrecht verschillende aanpak en waarbij het accent ligt op het verlenen van hulp en bijstand aan de minderjarigen. De eigen organisatorische structuur van de jeugdgerechten berust derhalve op een objectief en pertinent criterium.

B.3.1. De prejudiciële vraag werd gesteld op verzoek van de eiser in cassatie, die als minderjarige door de jeugdkamer van het hof van beroep schuldig werd bevonden aan feiten waarvoor hij eerder was vrijgesproken en werd veroordeeld tot een schadevergoeding jegens de burgerlijke partij. In zijn memorie voert hij aan dat, wanneer ten aanzien van een meerderjarige een vrijsprekend vonnis wordt gewezen, artikel 211*bis* van het Wetboek van Strafvordering stelt dat het gerecht in hoger beroep geen veroordeling kan uitspreken dan met eenparigheid van stemmen, wat door het systeem van de alleenrechtsprekende rechter per definitie wordt uitgesloten.

B.3.2. Door de organisatie van een bijzonder jeugdbeschermingsrecht, met een daaraan eigen gerechtelijke procedure, heeft de wetgever de keuze gemaakt om de minderjarige als algemene regel te onttrekken aan het Strafwetboek en het Wetboek van Strafvordering. Wanneer een minderjarige een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, kunnen de jeugdrechtbanken slechts « maatregelen » in de strikte zin opleggen.

B.3.3. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen, dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedures voor verschillende rechtscolleges in minstens gedeeltelijk verschillende omstandigheden, houdt op zich geen discriminatie in. Dit zou slechts het geval zijn indien het verschil in behandeling voortvloeiende uit de toepassing van die procedures gepaard gaat met een onevenredige beperking van de rechten van de betrokken partijen.

De afwezigheid van collegiale rechtspraak voor de jeugdgerechten wordt gecompenseerd door de waarborgen die de wetgever ten behoeve van de minderjarige heeft ingebouwd op het vlak van de samenstelling, van de rechtspleging en van de aangepaste maatregelen die door de betrokken rechtscolleges ten aanzien van de minderjarige kunnen worden genomen.

De wetgever vermocht niet terzelfder tijd aan de minderjarige, tussen de andere voormelde voordelen, dat van de alleenrechtsprekende rechter te verschaffen en hem een regel te laten genieten die slechts denkbaar is als er meerdere zijn.

B.4. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 109*bis*, § 1, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 8 november 2000.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

G. De Baets